

De Belgische arbeidsmarkt vandaag en in 2050

Inleiding Horizon 2050 - 1 maart 2019

Johan Van Gompel, Senior Economist KBC Groep - Docent KMS & AMS

www.kbceconomics.be

Stelling 1:

Arbeidsmarkt vandaag

"De Belgische arbeidsmarkt boomt als nooit tevoren. Toch blijven de uitdagingen groot en veelzijdig. De modernisering van onze arbeidsmarkt kent een achterstand tegenover de buurlanden. Verdere hervormingen blijven dus absoluut noodzakelijk."



SWOT van de Belgische arbeidsmarkt

STERKTES

- Arbeidsmarkt goed standgehouden tijdens de crisis en erg arbeidsintensieve bbp-groei tijdens voorbije opgaande cyclus
- Kwaliteit jobs erg gunstig, draagt bij tot sterke welvaartscreatie
- Beroepsbevolking relatief hooggeschoold (sterk human capital)
- Hoog niveau van de arbeidsproductiviteit
- Hoge onderwijskwaliteit (in het bijzonder in Vlaanderen)
- Sterke mate van intrapreneurship van werknemers
- Laag armoederisico bij werkenden (weinig working poor)

ZWAKTES

- Hoge arbeidskosten vooral door nog hoge belasting op arbeid
- Nog te lage werkzaamheidsgraad bij 55-plussers en allochtonen
- Nog algemeen vrij grote mate van inactiviteit onder bevolking
- Relatief lage effectieve pensioenleeftijd (korte loopbanen)
- Regionale divergentie inzake werkzaam-/werkloosheidsgraden
- Regionale en functionele mismatch op arbeidsmarkt
- Onvoldoende afstemming van onderwijs op arbeidsmarkt
- Lage beloning voor wie vangnet verlaat (werkloosheidsvallen)
- Schoolafhakers blijven hardnekkig probleem

KANSEN

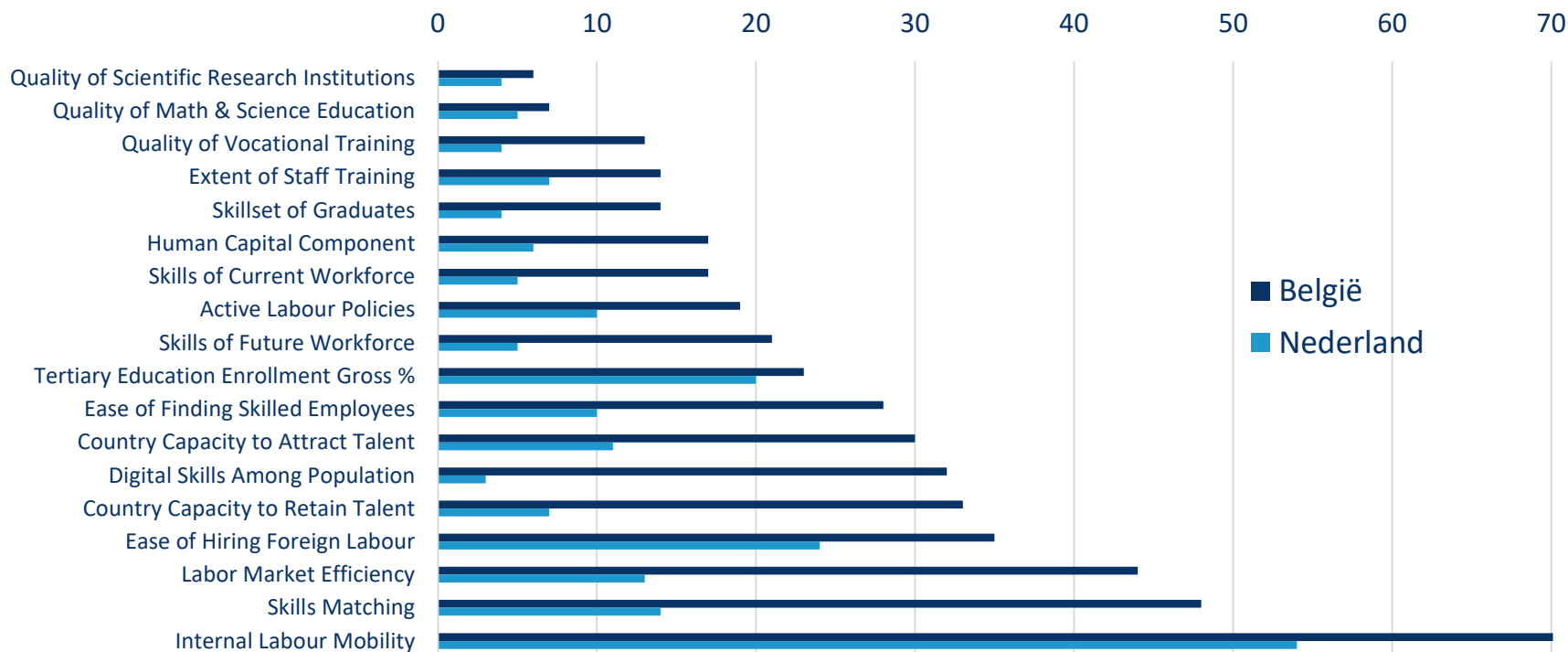
- Loonconcurrentievermogen opnieuw fors verbeterd
- Begin gemaakt van arbeidsmarkthervormingen, maar nog werk aan de winkel (loonvormingsmechanisme, verdere verlaging lasten op arbeid, flexibilisering, ...)
- Toestroom migranten kan tegengewicht bieden tegen vergrijzing (mits we erin slagen ze te integreren op onze arbeidsmarkt)
- Alsmar meer studenten in veelbelovende (STEM-)opleidingen
- Duale aanpak van scholing/opleiding en stages/werkervaring

BEDREIGINGEN

- Toenemende krapte belemmert ontplooiing nieuwe activiteiten
- Polarisatie: aantal midden-geschoolde beroepen nemen af, laag- en hooggeschoolde beroepen nemen toe
- Vergrijzing drukt arbeidsreserve (afname 20- tot 64-jarigen)
- Inzetbaarheid oudere werknemers (kwalificatieveroudering)
- Deelname permanent leren te laag, vnl. bij oudere werknemers
- Geringe jobmobiliteit (lang in zelfde job en bij zelfde werkgever)
- Werknemers kwetsbaar door kwalificatieveroudering (obsoletie)
- Hoog aantal langdurig zieken (o.m. burn-outs)

Belgische vs. Nederlandse arbeidsmarkt: 0-18

Arbeidsmarkt- en onderwijsgerelateerde subindicatoren van de Global Competitiveness Index
(plaats in de rangschikking van 151 landen, 2017)



Stelling 2:

Arbeidsmarkt in 2050

"Technologiepessimisme m.b.t. de arbeidsmarkt wordt gevoed door onrust. Laat ons niet zo negatief zijn. Technologische disruptie doet jobs verdwijnen, maar ook meer en betere jobs ontstaan."



Technologie als opportuniteit omarmen

- **Technologiepessimisten** (wijzen op hoge kans van jobdestructie vnl. in het middensegment) versus **voortgangsoptimisten** (gaan ervan uit dat innovaties plaatsvinden om problemen in de samenleving op te lossen):
 - Vaak vrees voor impact op tewerkstelling (bv. Frey & Osborne (2013), *The Future of Employment*: 47% van alle jobs kunnen in de komende decennia worden weggeautomatiseerd)
 - Ondanks onheilspellende berichten, is de impact op de algemene tewerkstelling (en ook de samenleving en economie) veelal positief en zijn de nieuw-gecreëerde jobs doorgaans betere
- Innovatie en impact op de economie en arbeidsmarkt zijn **moeilijk voorspelbaar**: (*"What is certain is that the future is uncertain"*)
 - Nieuwe technologie en andere trends kunnen disruptief zijn, maar vaak daar waar we de impact niet hadden verwacht en met een uiteindelijk onverwacht positieve maatschappelijke uitkomst
 - *"What is important is to build resilient and adaptable labour markets that allow workers and countries to manage the transition with the least possible disruption, while maximising the potential benefits offered by mega-trends (technological progress, globalisation and demographic change"* OESO (2017)

"55 Jobs of the Future" *By Thomas Frey*

**Augmented Reality Architects - Alternative Currency Bankers - Seed Capitalists -
Global System Architects - Locationists - Waste Data Managers - Urban Agriculturalists -
Business Colony Managers - Competition Producers - Avatar Designers -
Avatar Relationship Managers - 3D Printing Engineers - 3D Food-Printer Engineers -
Book-to-App Converters - Social Education Specialists - Personality Services -
Wind Turbine Repair Techs - Data Hostage Specialists - Smart Dust Programmers -
Privacy Managers - Smart Contact Developers - Nano-Medics - New Science Philosopher -
Ethicists - Organ Agents - Octogenarian Service Providers - Elevated Tube Transport
Engineers - Prison System Dismantlers - Hospital and Healthcare Dismantlers -
Income Tax System Dismantlers - Government Agency Dismantlers -
Education System Dismantlers - College and University Dismantlers - Drone Dispatchers -
Brain Quants - Tree-Jackers - Plant Psychologists - Extinction Revivalists -
Robotic Earthworm Drivers - Gravity Pullers - Time Hackers - Clone Ranchers -
Body Part & Limb Makers - Memory Augmentation Therapists - Time Brokers -
Time Bank Traders - Space-Based Power System Designers - Geoengineers -
Weather Control Specialists - Plant Educators - Nano-Weapons Specialists - Lip Designers -
Mass Energy Storage Developers - Earthquake Forecasters - Heavy Air Engineers -
Robot Polishers - Amnesia Surgeons - Executioners for Virus-Builders**

"55 Jobs of the Future" *By Thomas Frey*

Augmented Reality Architects - **Alternative Currency Bankers** - **Seed C**
Global System Architects - **Local Data Managers** - **Urban Agriculturalists** -
Business Colony Managers - **Producers** - **Avatar Designers** -
Avatar Relationship Managers - **Engineers** - **3D Food-Printer Engineers** -
Book-to-App Converters - **Specialists** - **Personality S**
Wind Turbine Repair Techs - **Data Hoarding Specialists** - **Smart Dust Pro**
Privacy Managers - **Smart Contact Developers** - **Nano-Medics** - **New Science**
Organ Agents - **Octogenarian** - **Elevated Tu**
Prison System Dismantlers - **Healthcare Dis**
Home Tax System Dismantlers - **Emergency Dismantlers** -
System Dismantlers - **College an** - **Drones Dispatchers** -
Brain Quants - **Augmentation Therap**
Robotic Earthwork - **Power System Designe**
Body Part & Limb - **ors** - **Nano-Weapons Sp**
Time Bank Trade - **Designers** -
Weather Control Special - **Mass Energy Storage Developers** - **Earthquake Forecasters** - **Heavy Air Engineers** -
Robot Polishers - **Amnesia Surgeons** - **Executioners for Virus-Builders**



De arbeidsmarkt van de toekomst

MEER DYNAMISCHE LEVENSLLOOPBAAN

- Grotere loopbaanmobiliteit/-wendbaarheid (meer jobwissels)
- Meer gevarieerde, flexibele loopbanen en werkvormen
- Werken, leren en vrije tijd lopen meer door elkaar
- Grotere individuele loopbaanverantwoordelijkheid
- Groter belang van loopbaanbegeleiding ('personal job manager', 'job engineering')
- Meer transitie statuut werknemer naar zelfstandige en vice versa
- Meer afstemming productiviteit en loon doorheen loopbaan

NIEUWE VISIE OP SCHOLING EN VORMING

- Voortdurende bij-/herscholing omwille van snelle technologische vooruitgang en ontstaan van nieuwe behoeften
- Meer algemeen vereiste van flexibele aanpassing vaardigheden/expertise doorheen loopbaan
- Diepgaande interactie/integratie van onderwijs en arbeidsmarkt
Meer flexibel onderwijs- en opleidingsaanbod (o.m. online afstandsleren, 'blended learning', 'hybrid learning')
- Meer werkende studenten/studerende werkenden, naast het initieel onderwijs

NIEUWE ARBEIDSVORMEN EN JOBFUNCTIES

- Nieuwe technologie leidt tot jobdestructie én jobcreatie
- Complementariteit menselijke werk en robots ('corobots')
- Deeleeconomie versterkt trend naar meer zelfstandige arbeid ('freelance economy')
- Statuten werknemer en zelfstandige convergeren naar elkaar
- Minder-hiërarchische structuren en meer autonomie en zelfverantwoordelijkheid van werknemers
- Arbeidspooling over verschillende werkgevers

VERDUURZAMING VAN ARBEIDSMARKT

- Aandacht voor kwetsbaren (laaggeschoolden, alleenstaanden,...) in een door technologie en robots gedomineerde omgeving
- Aandacht voor toenemende diversiteit op de werkplek
- Meer plaats voor zingeving/passie/werkplezier binnen de job (cf. burn-out-loze arbeidsmarkt)
- Minder belasting op 'positieve' activiteiten (waaronder arbeid), meer belasting op 'negatieve' (bv. vervuilende) activiteiten
- Ethische kaders als antwoord op privacy- en morele vragen



Bezoek onze website:
www.kbceconomics.be

HORIZON 2050